

de zon de
ardoor de
den wordt,

Het zon-
den dag,
en haar
werf-
thans
dere licht-
an de dui-
er glansen
s oog kan
getal dier
ste sterren
at ze voor
et ons oog
en drogen
velige plaat
te op en
an. Plek-
nog slechts
ken nu be-
evenals de
stographie-
en het licht
et ook met
men. Ge-
n het licht
gaat geen
Hij mogen
innen zien,
ht, dat ze
inder haar

cht in het
vraag, die
antwoord-
n worden.
t dier de
waard gaat
ade in het
leven van
dan over
die over-
st, dat in
haam uit-
erminde-
en is dat
chts even-
n overdag.
in, dat de
den nacht
ont. Plan-
ade in uw
nachts ge-
at zuurstof
everre die
antenleven
ge chemi-
st op de
niet uitge-
het leven
n het licht
t de plant
voortre-
ht, waarin
zijn uitge-
het geval
gevolgen
kenis niet

ook geldt
e lichaam,
ant is de
st sterker,
e plant-
naarmate
ldt en de
ert, zal het
zels de
erst afge-
t, hier een
aarde, die
ontving,
e duister-
leen voor
r mensch
mstandig-
aag is, of
Wat Prof.
ke atoom
en samen-
t, geldt in
machtige
thiep. Hoe
le verwij-
schieden,
it te druk-
ze zonnen
een, raakt
op al wat

de alleen
instelsel
voor haar
e onhou-
de sterren,
aarnemen
erleikt en
p het or-
een band
en ver-
aarde niet
in wezen,
blep,
el in het
niet men
die even
o.

heel de
sch; dat
rren aan
t, gezette
sch; zelfs
t, dat ook
iep opdat
zouden,
den ten
d zullen
zij van
de rijkste
laats die
in mede-
nu nog
in Hebr.
dingen
Midde-

laar en Verlosser, die onze mensche-
lijkheid natuur aannam, tot welk een eere en heer-
lijkheid God den mensch bestemd heeft, waar Christus tot een hoofd over alle ding is
gesteld.

Maar hoe onwrikbaar we aan dit Woord
Gods vasthouden en daarom de centrale
plaats van den mensch niet alleen op aarde
maar in het heelal handhaven, toch mag
daarom nooit vergeten, dat het eendoe-
el van alle schepsel niet in den mensch ligt,
maar in de verheerlijking van Gods Naam.

Reeds hier op aarde gaat het niet aan te
zeggen, dat elke plant en elk dier geen
ander doel heeft dan om den mensch te
dienen. De grimmige ijsbeer, die rond-
zwervt in de Noordpoolstreken, waar nooit
menschenvoet doordrong, werd niet alleen
geschapen, opdat de mensch met zijn vacht
zich tegen de koude zou kunnen beschermen.
De wonderschoone orchidee, die in de
doordringbare moeraswouden van Guinea
groeit, spreidt haar kleurenpracht niet alleen
ten toon, opdat het mensche oog er zich
in verlustigen zou. De majestueuse toppen
van het Himalaya-gebergte, waarop nooit
menschenvoet heeft gerust, zijn niet alleen
geschapen, opdat ze een sportterrein zouden
aanbieden voor den stoutmoedigen Alpinist.
Er zijn heele streken op onze aarde, waar
van den aanvang der schepping af, nog nooit
de mensch is doorgedrongen, en de schoon-
heid van berg en stroom, de rijkdom der
plantenwereld, de wilde moed van het
steppenpaard of de slanke gestalte van
gazel en hert, die daar rondzwerven, kun-
nen niet alleen ten doel hebben gehad om
den mensch te bekoren, zijn macht te doen
uitkomen of hem te dienen.

In dat alles toont zich de rijkdom van
de Scheppingsmacht Gods. En gelijk God,
eer Hij nog den mensch formeerde, al deze
dingen geschapen had en zag, dat ze zeer
goed waren en zich verlustigden in hun aan-
blik, zoo is ook nu nog deze aarde met
haar rijken toon een verlustiging voor het
oog van uw God, een openbaring van die
krachten en mogendheden, die Hij door de
schepping in zijn schepselen heeft gelegd,
een afschijnsel van de heerlijkheid, die in
Hem wordt gevonden.

En datzelfde geldt in nog veel sterker
mate van die sterrenwereld, die Hij tijpelijk
met deze aarde in het aanzijn riep. Wan-
neer eerst thans, duizenden jaren nadat de
mensch de aarde bevolkt heeft, door den
telescoop de geheimen van die sterrenwe-
reld ten deele ons ontsluitend zijn; wanneer
we nu weten, dat daar verre buiten ons
zonnestelsel myriaden andere zonnen zich
bevinden; dat die zonnen elk haar eigen
kleur en lichtflonkering hebben, zich te saam
verbinden tot groepen of om elkander zich
bewegen; dan kan toch niet gezegd, dat die
beschrijfelijke pracht van lichtglansen, die
van deze zonnen uitstraalt, alleen dient
om ons oog te bekoren of om op deze aarde
het leven van den mensch mogelijk te
maken. Ook met dat doel zijn ze gesche-
pen, maar om dat doel alleen niet. Wan-
neer de psalmist in Ps. 148 heel de
natuur oproept om God te verheerlijken,
dan richt hij in de eerste plaats die roep-
stem tot de hemelen daarboven: „Looft
Hem, zon en maan! Looft Hem, alle gij
lichtende sterren! Dat zij den naam des
Heeren loven; want als Hij het beval zoo
werden ze geschapen. En Hij heeft ze be-
vestigd voor altoos in eeuwigheid; Hij heeft
hun een orde gegeven, die geen van hen
overtreden zal." In de schepping en in-
standhouding van die sterrenwereld spreekt
zich de almogende kracht Gods het heer-
lijkst uit. En daarom gaat van die sterren-
wereld een loflied uit; ze verkondigen de
majesteit Gods; ze roemen de vastheid zijner
ordinantie. Dat is het eerste en hoogste
doel, waartoe die sterrenwereld geschapen
is. Ze zijn er om de heerlijkheid Gods te
openbaren voor Gods eigen oog. En eerst
daarna, om den mensch te dienen en hem
tot aanbidding van God op te wekken.

Uit de Pers.

De. Hoekstra gaf in het *Bijblad van de Ge-
dichte Kerkbode* een reeks artikelen over Objec-
tief en Subjectief, waarvan wij het slot hier
overnemen:

Aan enkele voorbeelden hebben wij gezien, dat
het onderscheid van voorwerpelijk en onderwerpe-
lijk door heel het menscheelven heengaat. Ook
op dit algemeen terrein moet er naar gestaan wor-
den, dat er geen te schille tegenstelling zij tusschen
het vasthouden aan de voorwerpelijke regelen en
de onderwerpelijke gesteldheid des gemoeds. Men
mag het een niet geheel aan het ander opofferen.
Ook op dit algemeen menscheelven terrein heeft men
eenzijdig voorwerpelijk en eenzijdig onderwerpe-
lijk.

De eenzijdig onderwerpelijk zullen geneigd zijn
in hunne goedkeuring of afkeuring, in vreugde of
smart en ook in alle verhoudingen van het men-
scheelven onderling, zich uiterlijk te houden en
te gedragen geheel naar dat hunne oogenblikke-
lijke gemoedsstemming, die zeer wisselend is, en
vaak onzuiver en zondig, dat medebrengt.

Het valt licht in het oog, dat dit verwoestend
werkt op de menscheelven samenleving. Alle vast-
heid in de onderlinge verhoudingen dreigt zoo te
loort te gaan. Alles wordt wett en veranderlijk. On-
ordelijke en verkeerde gezindheden, die in het hart
aanwezig zijn, komen dan wel driest te voorschijn.
Men schaat zich daarvoor niet, en bemantelt dit
kwaad, door te denken en te zeggen, dat men op
recht zij en zich niet anders wil voordoen dan
men is. Maar men offert zoo doende de onder Gods
bestel in de menscheelven samenleving aanwezige
regelen van welvoegelijkheid, bescheidenheid, vriend-
delijkheid enz. op aan zijn eigen ongeregelde ge-
moedsstemming. In den grond der zaak ligt hier
iets verwoestends, iets satanisch in. Zoo wil de dui-
vel het wel, dat maar zullen wegvallen alle uitwen-
dige regelen van vriendelijkheid, betamelijkheid,
minzaamheid, gepastheid enz. en dat dit alles zal
opgeofferd worden aan de veldrins verkeerde ge-
moedsgesteldheid van het oogenblik. Dat is, om
zoo te zeggen, de onordelijkheid en de zonde ont-
kennend. Maar daar staat tegenover het bestel Gods,
waardoor de vaste regelen er zijn, en in stand ge-
houden worden, opdat daarin ook altijd weer een
correnctie gevonden worde voor de innerlijke ge-
steldheid.

Wanneer er een geschil ligt tusschen twee per-
sonen of twee richtingen, en ze ontmoeten elkaar
der, dan is het geen lofspraak, wanneer van een

van beide gezegd moet worden: zelfs de *vermen-
sijn* door hem of haar niet in acht genomen. De
verstandige gevoelt, dat zoo iets een bewaarende
zaak is.

En daarom moet niet, eenzijdig onderwerpelijk,
met geringachtig neergelaten worden op de a-
gemeene regelen en vormen van gedraging die er
in de menscheelven samenleving zijn. Ook daarin
komt nog uit de algemeene goedheid Gods over
het menscheelven geslacht. Ze zijn nog een getuig-
nis tegen de vaak ongeregelde en zondige inner-
lijke gesteldheid. Ze mogen niet wijken voor die
gesteldheid, maar de innerlijke gesteldheid behoort
er mee in overeenstemming gebracht te worden.

Het eenzijdig voorwerpelijk heeft echter ook
op dit algemeen menscheelven terrein zijne gevaren.
Het is precies als op het engere terrein van de
religie, van de dingen der zaligheid. Want men
kan ook op het algemeen menscheelven leven zich
op zulk een wijze stijpt en streng aan de geldende
regelen en vormen houden, dat daarbij de inner-
lijke gesteldheid ongebrouwen en ongereinigd er
tegen in blijft bruuschen en koken, en men er zelfs
niet op bedacht is, de innerlijke gesteldheid met
die vormen en regelen in overeenstemming te
brengen. Op zulk een wijze krijgt men dan een
wezenwakkende heerschappij van leugen in de
onderlinge verhoudingen. Dan zitten er twee dames
bij mekaar, die door het raam zien, dat een oude
lase er komt aanstompen, en die tegen elkan-
der zeggen: och, och, daar komt dat vervelende
mensch weer aan; daar zitten we weer den heelen
namiddag mee opgescheept; maar die bij tante's
binnenkomen haar innig om den hals val en en
zeggen: wel, tante wat is dat lief en aardig van
u, wat zijn wij gecharmeerd, dat gij eens weder
aankomt. Zoo heeft men wel in menige werelddes
omgeving een weetsel en samenknopping van
conventionele leugens, waarvoor men in Christe-
lijke kringen op zijne hoede moet zijn, dat men er
niet door verstrikt worde. Zo wordt heel het
leven wel uiterlijk zeer wellevend en schoon
schijnend, maar doorkaderd met leugen, omdat
men in de vormen en regelen niet de soberheid
betracht die ook op zijn tijd een sieraad kan zijn,
en omdat men de kwade, innerlijke gesteldheid in
haar contrast met de vormen, die men gebruikt
ongebreidel laat voortwoekeren.

Gemakkelijk zal men kunnen gevoelen, dat, wat
gezegd moet worden van de onderlinge verhouding
en den samenhang tusschen het voorwerpelijk en
onderwerpelijk op algemeen menscheelven terrein,
ook zijne betekenis heeft op het gebied van de
religie en van de leer en den weg der zaligheid.
Een eenzijdig onderwerpelijk „slugging" doet te
kort aan de heerlijkheid van hetgeen God zijn volk
in Christus door de gemeenschap des Geestes ge-
schonken heeft, en alsoo aan de verheerlijking van
den naam des Heeren. Een eenzijdig onderwerpe-
lijk geestelijk bestaan verklaart de genade, maakt
hare vastheid wankelend en dooberend, en doet
geen goed aan den vrede des gemoeds, dien God
zijn volk beschikt heeft.

Een eenzijdig onderwerpelijk liggend loof gevaar
het woord Gods slechts te verstaan, te eeren en te
beminnen, zooverre het op den oogenblikkelijken
geestelijken toestand past. Als zij in uitersten over-
slaat, heeft men daarbij weinig voeling voor hetgeen
God in de Heilige Sacramenten schenkt, acht
men de regelen en de vormen der voorwerpen voor
zijn dienst in zijn huis, gering, gevoelt men
weinig voor de samenleving met de gemeente als
het lichaam van Christus, en loopt men gevaar het
volk Gods slechts te vinden in enkele personen, die
(en zoolang zij) de eigen persoonlijke gesteldheid
van het innerlijke leven in het gewel komen. Ja,
er is ook een „naam" van het geestelijk leven,
waarbij de ankergrond (d.i. Christus) gemist wordt,
en waarbij het eenmaal bliken kan, dat de bespre-
gung des bloeds van Christus en de vernieuwing
des harten ontbroken heeft.

Maar daarentegen — waar eenzijdige voorwerpe-
lijkheid heerscht, wordt te kort gedaan aan de
noodzakelijkheid en heerlijkheid van het werk des
Heiligen Geestes in het binnenste, en van den ver-
borgeng omgang met God. Soms is dat van was-
dom in Christus weinig sprake, omdat men, in zijne
voorwerpelijkheid, meent kant en klaar te zijn.
Er bestaat gevaar voor uiterlijken vormendienst,
zonder geestelijken wortel, voor zelfbediening, en
het zich gerust stellen op een historisch geloof,
inplaats dat men naar de werking van een levend
geloof zou staan. Het zou zich daarbij kunnen voor-
doen, dat de innerlijke toestand als een leugen in
conflict lag met de uiterlijke belijdenis, en er ook
geen innerlijke werking ware om den innerlijken
toestand in overeenstemming te doen worden met
de uiterlijke belijdenis. Bij het eenzijdig voorwerpe-
lijke is gevaar, dat men weinig zijne geestelijke
zwakte kent, weinig op zijne hoede is tegen de
gevaaren, die voor tijd en eeuwigheid bedreigen,
met weinig geestelijke behoefte in den kerkedienst
verkeert. En bij alle gewicht, dat de eenzijdige
voorwerpelijkheid legt op de vaste vormen en re-
gelen, die God verordend heeft in de kerkedienst,
Woord en Sacramenten enz., niet men toch wel eens
op den duur, dat de verkeertheit aan die ordi-
nantien Gods niet zoo groot is, maar dat men er
maar al te gemakkelijk toe komt, zich van haar
los te maken, en de aangeprezen middelen te ver-
waarlozen. Dit is dan wel een blijk, dat het ver-
heffen van de vaste ordinantie Gods te weinig
geestelijken ondergrond in de ziel gehad heeft.

Het blijft er dus bij, dat wij niet buiten, maar
in de heilige gebouwen, dat is in Christus en in
de samenleving, naar Gods vaste, heilzame, vrede
en leven gevende ordinantie, met zijne gemeente,
de vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog, zijn lief-
delijkheid en schoone dienst moeten zoeken te aan-
schouwen, opdat onze ziel daar weide met een ver-
wonderend oog.

In het voorwerpelijk gegeven ligt ons ver-
nien met God, ons leven, onze vrede, de bron van
onszen troost. Maar in den onderwerpelijken weg
komt de gemeenschap tusschen ons en de bron,
en de levende werking van Christus met zijne schen-
ten en gaven in ons, tot zaligheid. De levende
werking des Geestes in het hart is noodig. Maar
zij leidt ons tot Christus, en door Hem tot den
Vader.

Zoo toont De. Hoekstra ook in deze artikelen,
dat hij de man is van de practijk.

Tegen eenzijdigheid aan beide zijden wordt
even ernstig gewaarschuwd. En het goede in
beide richtingen gelijklijk gewaardeerd.

Een opgaan in het objectieve leidt evengoed
tot een dor intellectualisme, als een wegzinken
in het subjectieve aan het mysticisme vrij spel
laat.

Gods Woord vereenigt beide. Het geeft het
vaste fundament der zaligheid in het volbrachte
offer van Christus. Maar het teekent ook den
rijkdom van het geestelijk leven van Gods kind,
dat uit Christus' gerechtigheid leeft.

Ook hier geldt, dat de mensch niet scheiden
mag wat God vereenigt heeft.

Officiële Berichten.

Classe 's-Gravenhage.

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te
's-Gravenhage bericht, dat de classe 's-Graven-
hage D. V. vergaderen zal te 's-Gravenhage op
Dinsdag 8 November a.s. gewone tijd en plaats.
Punten voor het agendum worden ingewacht
vóór Dinsdag 25 October e.k. bij den scriba,
Van Speykstraat 105, 's-Gravenhage.

Namens den kerkeraad voorn.,
C. Lion Cachet, Scriba.

Door de classis Klundert is in hare vergade-
ring van 6 Oct. j.l. peremptoir gecamiceerd
en tot de bediening des Woords en der H.

Sacr. toegelaten de Eerw. heer Dr. B. Hage-
heek, beroepen te Fijnaart.

Ook is op die verandering benoemd tot
correspondent Ds. L. G. Goris te Zevenbergen.
Prov. Dep. naar art. 49; Ds. A. J. Mulder te
Klundert. Sec. Dep. Syn. voor Hulp. kerken;
Ds. L. G. Goris te Zevenbergen, S.c. Dep. Syn.
voor Benem. Hoogleraren: Dr. J. C. de Moor
te Breda.

Namens de classis voornoemd:

L. G. GORIS, Ht scriba.
Zevenbergen, Oct. 1904.

Het Bestuur der Theol. Fac. Ver. 'ajd Vrije
Univ. in akt aan Kerkeraden, die een student
willen laten optreden, bekend, dat zij zich kun-
nen wenden tot onderstaand adres:

„Bistuur der Theol. Fac. Ver.
Kellersgracht 162, Amsterdam."

Kort Verslag van de 16e Cent-
Diac. Conf. gehouden in de Ooster-
kerk te Arnhem, op Woensdag
7 Sept. 1904.

(Slot.)

Omstreeks half twee nam de middagvergadering
een aanvang. Gezongen werd Ps. 25: 2, waarna
punt V ter sprake kwam. „Rapport van de
Commissie van advies inzake de Sanatorium-
questie, met de adviezen van de Theologische
Professoren der Theolog. School en der Vrije
Universiteit."

Op verzoek van den Voorzitter las de Secre-
taris de ingekomene stukken betreffende deze
zaak, na vooraf herinnerd te hebben aan het
besluit der vorige Conferentie:

„De Centrale Diaconale Conferentie, verga-
derd te Amersfoort den 2 Sept. 1903, dank-
baar erkennend het werk der Commissie, vraagt
opbaarmaking van haar rapport, zal daarnaast
vragen het advies der Theologische Professoren
der Geref. Kerken in ons land, dat aan de
Diaconieën ter bespreking vroegtijdig op te
zenden om op een volgende Conferentie de
zaak nader te bespreken."

Allereerst werd gelezen het schrijven der
Commissie, waaruit bleek, dat naar aanleiding
der adviezen van de Theol. Professoren de een-
stemigheid der Commissie verbroken was,
waardoor zij buiten machte was geweest een
tweede rapport aan te bieden. Uit de lezing
der adviezen bleek, dat de Professoren van
oordeel zijn, dat uit het ambt als zondaan-
rijke af te leiden, dat de Diaconieën geroepen zijn
voor deze zaak te zorgen, terwijl bovendien om
redenen van praktischen aard het ongeraden is,
dat de Diaconieën deze zaak ter hand nemen.

Nadat Dr. Spier hierop nader had uiteenzet-
tend, waarom de Commissie geen nieuw rapport had
ingediend, ontspon zich een belangrijk debat
over de vraag, hoe het kwam, dat de opvatting
van het diaconambt uit de dagen der doleantie
zoozeer verschilde met die van thans. Ten slotte
oordeelde de vergadering, — in het midden
latende of de oprichting van een sanatorium al
of niet op den weg van de diaconieën ligt, —
dat wij in de gegeven omstandigheden geroepen
zijn, het particulier initiatief te steunen.

Terloops werd mede bij dit punt behandeld
punt VIII, betreffende de roeping der plaats-
elijke Kerken om de kranken geestelijk en
lichamelijk te verzorgen. Daarna kwam in be-
spreking punt VII: „Hoe moet er gehandeld
worden met behoeftige gezinnen, die van woon-
plaats veranderen en terstond, na aankomst, in
een voor hen dikwijls vreemde stad, blijken
aan alles behoefte te hebben? Dit punt, inge-
zonden door de Diac. van Enschede, werd door
den afgevaardigde dier Diaconie, br. Drost, in-
geleid. Uit de discussie bleek, dat het kwaad
op tal van plaatsen in ons land voorkomt.

Niet alleen in het belang der diaconieën, doch
ook in dat der armen was het gewenscht een
vertrekend huisgezin voor te lichten en te
waarschuwen, en dat de diaconieën met elkander
goede correspondentie hielden. Art. 83 der
Keurorde kwam hier ook nog ter sprake. Daarop
kwam punt VI ter tafel: „Als welgedachte kin-
deren van behoeftige ouders wegvoeren naar
vermogen bij te dragen tot het onderhoud dier ouders,
is de diaconie dan verplicht in de plaats dier
kinderen onderhoud te verschaffen, of moeten de
ouders op grond van de burgerlijke wet, voor den
rechter, levensonderhoud van hunne onwillige
kinderen vorderen?"

Dit punt, ingezonden door de Diaconie der
Geref. Kerk te Arnhem (B.) werd door een
der broeders aldus ingeleid. Meer dan eenig
ander punt gaf dit aanleiding tot opgewekt
broederlijke bespreking. De zaak zelve wordt
een bedroevende genoemd. Welgestelde kin-
deren die hun behoeftige ouders vergeten en
verscherpen! Dat zijn geen kinderen, maar
bastaarden. De diaconie moet zulke ouders
steunen en mag en kan hun den weg aanwijzen,
opdat ze datgene verkrijgen wat hun recht is.
Doch zij mogen en moeten niet gedwongen
worden, om tegen onwillige kinderen te proce-
deeren. Eer is teer. Punt IX, over de dia-
conie als correspondenten van verschillende
vereeningen, werd op voorstel van br. Sluyter
aangehouden tot een volgende conferentie.

Punt XI van de Diaconie te Middelburg (C.)
„Kan een Kerkeraad een besluit eener Diaconie
in zake ondersteuning vernietigen en is die Diaconie
dan verplicht haar besluit in te trekken?"
lokke, hoewel, voor zoover bekend, nog nimmer
zoo iets onder ons is voorgekomen, heel wat
bespreking uit. Wij hadden hier, zoals een
der sprekers zeide, een geval voor liefhebbers
van het kerkrecht, om eens naar hartelust te
grasduinen. Toch was men algemeen van oor-
deel, dat, om strijd der ambten te voorkomen,
een Kerkeraad niet kon gaan vernietigen, doch
wel adviseeren om een besluit in te trekken.

Punt XII werd tot een volgende Conferentie
bewaard, terwijl de Diaconie van Deventer (A.)
teverden was wanneer punt XIII in het Diac.
Corresp. Blad beantwoord werd. Hiermede
waren wij aan het einde van een der meest
geslaagde Conferenties in de laatste jaren ge-
komen. De voorzitter bracht dank voor de
broederlijke en punctuele bespreking van voor-
gekommen en niet voorgekomen gevallen; dank
aan de Diaconieën van Arnhem; dank aan onze
hooggeachte adviseurs, die ons zoo wel de
theoretische als de praktische zijde der vraag-
stukken hadden getoond. Dank bovenal aan
onszen God, die ons dit schoone samenij-
nig weder heeft geschonken. De Vice Voorzitter,
br. Terhaak, zegt namens de vergadering den
Voorzitter dank voor zijne leiding. Hoewel
reeds oud en grijs geworden in het diaconambt,
is het onze wensch, dat hij nog jaren lang onze
Conferentie mag leiden. Nadat ten slotte
Ps. 84: 4 gezongen is, gaat Dr. Wielinga ons
voor in dankgebed.

Daar de plaatsing van het breedvoerig Ver-
slag onzer Conferentie wellicht eerst in het
Octobernummer van het Diac. Corr. Blad zal
geschieden, meenden wij, om van het geduld

der broeders niet te veel te vragen, een kort
Verslag in *De Basijn* en in *De Hervaut* te
moeten plaatsen.

Namens het Comité,
R. B. DEKKERHUIZEN
Secr.

Meeple, 28 Sept. 1904.

Buitenland.

Noord-Amerika. Toestanden op gods-
dienstig gebied.

Nergens loopen de kerken zoo gevaar om der
wereld gelijkvormig te worden, als in Noord-
Amerika. Ons dunkt, dat de verklaring hiervan
ligt in het feit, dat de kerken der nieuwe we-
reld geen ondersteuning krijgen van den staat,
en te gelijk in een afzakken toestand ver-
keeren. De leer is in vele kerken verwaterd;
de tucht verslapt, de zeden bedorven, en het
gevolg hiervan is, dat velen den weg naar het
bedeuhis verliezen. De kerk komt dan in groote
ongeleukheid, welke hierin bestaat, dat het noo-
dige geld voor het betalen van het tractement
van den predikant, en voor het onderhoud van
het kerkgebouw, niet meer kan saamgebracht
worden. Wat dan te doen? Eene kerk die door
den staat onderhouden wordt, heeft dan geen
last. De ontvanger betaalt, of het kerkgebouw
civiel is, of dat er schier geen menschen meer
komen!

In eene vrije, van den Staat onafhankelijke
kerk, moeten er dan middelen en wegen gevon-
den om fondsen te verkrijgen, omdat het niet
aangaat een predikant naakt aan den dijk te
zetten, als de gemeente aan het verlopen is.

Men neemt in Amerika, in dergelijke gevallen,
de toevlucht tot buitengewone middelen. De kerk
heeft behoefte aan geld, welnu, de kerkeraad
organiseert een festival; dat wil zeggen, in een of
anderen tuin wordt gelegenheid gegeven zich te
vermaken en allerlei dingen te gebruiken; de
opbrengst van de consumptie is voor de kerk,
hoe meer er gegeten en gedronken wordt, hoe
beter voor de kerk.

Nog erger werd het eenige jaren geleden ge-
maakt, toen er zogenaamde Trilbyavonden
werden georganiseerd. De kerkeraad eener kerk
huurde een lokaal met tooneel. Op dat tooneel
werden eenige jonge dames met bloote voeten
geplaatst. Op een gegeven oogenblik ging het
gordijn van het tooneel op, doch slechts zooveel
als voldoende was om de bloote voeten der
jonge meisjes te laten zien. Dan had ieder jong
mensch in de zaal het recht om naar de voeten
die hij zag, eene dame uit te kiezen, waarmee
hij dan verder den avond doorbracht. Ook dit
geschiedte ten voordele der kerk!

De kerk op die manier hoe langer hoe
dieper wegzinkt, schijnt men niet te beseffen.
Het verwondert ons daarom niet, dat bisschop
Potter, een der voornaamste geestelijken der
Protestantsche Episcopale kerk der nieuwe
wereld, eene soort van wijdingsrede gehouden
heeft bij de opening van een „saloon," gelijk
men in Amerika herbergen, cafe's enz. noemt.
Doch in Minneapolis is men niet tevreden
met een kerkelijke kroeg. Het plan bestaat aldaar,
om in één gebouw eener kerk een saloon en
een schouwburg te vereenigen. De saloon wil
men plaatsen in den hoofdingang, die naar de
kerk en den schouwburg leidt. Het gebouw,
waarmee men begonnen is, wordt opgetrokken
voor den predikant Dr. Morrill, van de zooge-
naamde *People's Church* (volkskerk). De gelden
daarvoor benoodigd, worden voor het meereende-
bezorgd door zekeren Toose Ragers, eigenaar
van een half dozijn saloons. Toose gelooft in
Dr. Morrill, en deze gelooft dat het mogelijk is,
den saloon te herscheppen. Hij gaat uit van de
stelling, dat het volk nu eenmaal wil drinken;
daar is niets aan te doen. Laat daarom het volk
drinken; de wijs die daaruit voortvloeit, kan
voor liefdadige doeleinden besteed worden.

De redacteur van een voornaam blad, dat in
Boston verschijnt, *The Universalist Leader*, die
seker niet veracht kan worden van overdueren
orthodoxie, liet zich dezer dagen volgender-
wijze uit over den toestand op het gebied der
religie:

„De Christelijke Kerk wordt dezer dagen door
haar vrienden langzaam uitgehongerd. Deze, eer-
tijds gekroond Koningin, staat nu ontroond,
vermagerd en verzaakt, als bedelares aan den
drempel harer vorige onderdanen.

Vroeger bemind en geacht, nu verlaten en
veracht. Toen, de autocratische, thans de apolo-
getische....

De bediening heeft het in den strijd tegen
wereldschegeindheid blijkbaar opgegeven, en
door hare zorgeloosheid en zedelijke verlamming,
de onverschilligheid en het ongelooft in de hand
gespeeld.

De wereld is verzoet op allerlei vermaak. Men
zwoegt en zweet om geld, ten einde middelen te
hebben om zich in allerlei zingenot te be-
vredigen. Treinen, trampen en booten kraken
onder den last van plezierzinnen. In den zomer
zijn de bedeuhizen op slot, vroeger voor een
week twee drie, nu voor maanden: Eerlijds om
den leeraar rust te geven, tegenwoordig om het
volk zooveel goedkoop vermaak te verschaffen
als maar mogelijk is.

En wat kunt ge uitgaan te zien?
Een schier eindeloos stoet van lieden die
alle dagen vrolijk en prachtig leven, de meest
gekwetste, hoogst opgevoede, rijkst gekleede,
best gevonde vrucht van ons nationaal leven,
niet, ondanks deze voorrechten, overgevend aan
zulke losbandigheid van zeden, ja aan uitgieting
van zonde, als de inwoners der helen onzer
steden of der donkere plaatsen des heidendoms,
zouden doen blozen....

Het verval der Kerk is niet zoozeer het ge-
volg dezer toestanden, als dat deze toestanden
te wijten zijn aan het verval der Kerk.

Wij hebben de dingen 't onderst boven gezet.
Het probleem aller problemen of vraagstuk-
ken is niet dit, of dat, of eenig ander bijzonder
euvl — maar de Kerk zelf is het probleem.
Immers iedere vraag, van welken aard ook, is
voor den mensch hoofdzakelijk een goddien-
stige kwestie.

Personeele, sociale, huishoudkundige, stede-
lijke en nationale kwesties zijn voor den mensch,
uiteraard religieuze vraagstukken....

Onze Kerken zijn sinds lang geen *bedeuhizen*
meer, alwaar men God aanbidt, van Hem leert,
en van Hem goddelijke dingen in de ziel ont-
vangt.

Eilieve, wat al niet zijn die bedeuhizen ge-
worden!

Een gezellige club, een voorleesingsbureau,
een school, een College, een letterkundige
societeit, een bazaar, een bibliotheek, een
„kindergarten", een soepkeuken enz....

En gij, leeraars, zijt verantwoordelijk voor
dezen ziellozen, levenlozen toestand. Uw ar-
moede heeft ons verarmd. Gij hebt uw hemelsch
eerstegebouwe recht voor een schotel mees ver-

kocht. Gij hebt uwe roeping verzaakt. Gij hebt
de wereld beproeven te redden door honderd
en één *vonden*, terwijl er onder den hemel geen
andere naam onder de menschen gegeven is,
door welken wij moeten zalig worden, dan de
naam van Jezus Christus; en, indien gij dit niet
geloof, wat maakt gij dan in de Christelijke
bediening? Pakt dan uwen boel op en gaat
werken met de handen.

Gij beweert tienmaal meer omtrent den Bijbel
te weten dan de vaderen, maar gij besit op
lange niet zoo veel Bijbels als zij.

Gij zijt tehuis in al de theorieën des gebeds;
maar wat bidden is, weet gij niet.

Gij houdt meer van voorlezingen over een of
ander onderwerp, dan van het Evangelie te ver-
kondigen; gij schrijft liever een roman, dan een
preek....

Terwijl de lijvergeest van moedeloosheid en
zwartgalligheid mij bezigt, ga ik verder. Het